

Dairy adventure zoekt nieuwe wegen voor schaaalsprong

Schaalvergroting is een dominante trend in de melkveehouderij. Meestal gaat het om een opschaling naar honderd of enkele honderden koeien binnen de familiegrens. Sommige ondernemers gaan de familiegrens voorbij en werken met vreemde arbeid of zoeken samenwerking met andere gezinsbedrijven. Welke vormen zijn denkbaar en waarom is een schaaalsprong naar misschien wel duizend koeien interessant?

Paul Galama
(ASG – Animal Sciences Group van Wageningen UR)

Wat zijn de specifieke kansen en bedreigingen van de ontwikkelingsrichtingen in de melkveehouderij? Samen met melkveehouders die sterk willen opschalen, beleidsmedewerkers van provincies, experts op het gebied van dierenwelzijn en onderzoekers kijkt het project Dairy adventure naar mogelijkheden die er zijn en de stappen die gezet moeten worden.

Overbruggen van weerstand

Om mensen in te laten zien dat schaalvergroting meer is dan alleen maar meters maken, zal de weerstand die er is overbrugd moeten worden. Weerstand van burgers of collega-melkveeouders kan te maken hebben met het industriële karakter, meer verkeer op wegen, stank en verminderd dierenwelzijn, maar ook met het niet in het landschap passen van zo'n bedrijf. Goed communiceren over de weerstand die bestaat en vooral over de oplossingen daarvoor, helpt bruggen te bouwen. In figuur 1 zijn twee denkrichtingen over schaalvergroting gecombineerd. Verti-

caal staat de reden van schaalvergroting. Vaak wordt kostprijsverlaging als belangrijke reden gezien, echter een groot bedrijf biedt ook specifieke kansen voor meerwaarde. Horizontaal staat de wijze waarop je kunt schaalvergroten. Meestal gebeurt dat door alle vee, voeropslag en mestopslag op één erf te situeren. Het kan echter ook een samenwerking van gespecialiseerde bedrijven zijn op verschillende locaties.

Bezinning

Omdat een schaaalsprong van enkele honderden, duizenden of misschien nog wel meer koeien, weerstand kan oproepen, is het goed om ook de kansen te benoemen die schaalvergroting biedt. Dus denk niet alleen in termen van kostprijsverlaging en alles op één bouwblok, maar denk ook eens aan samenwerking tussen (gespecialiseerde) bedrijven op meerdere locaties. Wat een grootschalig bedrijf de maatschappij te bieden heeft, verschilt per gebied en type ondernemer. Dit vraagt om maatwerk, maar overal geldt dat communicatie hierover belangrijk kan zijn.

Doelen Dairy adventure

De doelen van het project Dairy adventure zijn:

- zoeken naar locaties voor grootschalig bedrijf (community),
- aanpassing van het landschap aan grootschalige landbouw,
- stalontwerpen (cowfortable),
- communiceren van kansen.

Het project wordt gefinancierd door Transformo, Courage, Provincie Groningen, Samenwerking Noord-Nederland en WUR.

KANSEN ZOEKEN

Melkveeouders, medewerkers van provincies, dierenwelzijnsexperts en onderzoekers benoemen kansen en bedreigingen voor de vier ontwikkelingsrichtingen.

Foto: ASG

Vier ontwikkelingsrichtingen voor schaaalsprong in de melkveehouderij

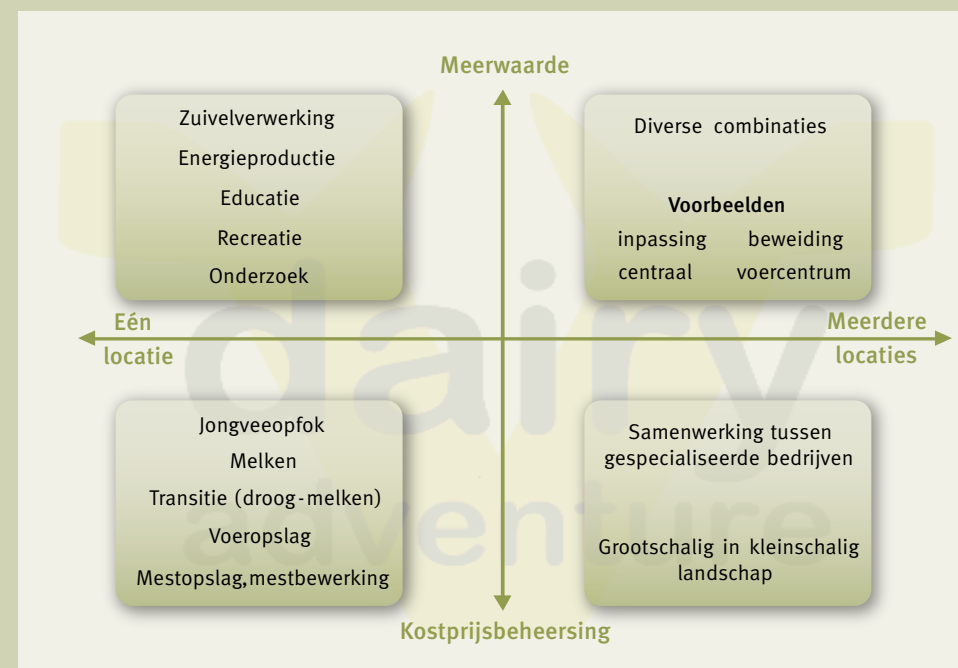
Linksboven: veel koeien op één plek, gericht op meerwaarde

Een groot bedrijf kan op diverse fronten meerwaarde bieden. Bepaalde investeringen zoals zelfzuivel en mestbewerking of mestvergistings kan op grote schaal makkelijker rendabel gemaakt worden. Een groot bedrijf heeft een eigen attractiewaarde. Er wordt namelijk gedurende de hele dag gemolken en er kalven dagelijks koeien af. Dat is aantrekkelijk voor het publiek. Het bedrijf kan door een goede architectuur van zowel de buiten- als binnenkant van het gebouw en door wandel- of fietsmogelijkheden op en langs het bedrijf extra aantrekkelijk worden gemaakt. De kunst is een groot melkveebedrijf als een aantrekkelijk kijkspel aan de omgeving te tonen. De gedachte van een koeientuin, geïnspireerd door bezoeken aan dierentuinen, wordt verder uitgewerkt in samenwerking met Courage. (Courage is een stichting die innovatie in de Nederlandse melkveehouderij stimuleert en ondersteunt. Courage is een initiatief van LTO Nederland en de Nederlandse Zuivelorganisatie NZO, en heeft een alliantie met het InnovatieNetwerk.)

Rechtsboven: op meerdere locaties werken aan meerwaarde

Diverse combinaties van samenwerking tussen bedrijven op verschillende locaties met elk een eigen specialiteit zijn mogelijk. Je kunt spreken van een melkveedorp. Twee gedachten worden verder uitgewerkt, namelijk het weiden van duizend koeien en het opzetten van een centraal voercentrum. Beweiding is in te passen door de stal te verdelen over meerdere locaties dichtbij de weilanden. Een andere denkrichting is met mobiele melk- en voersystemen de 'stal' naar de koe in de wei te brengen in plaats van dat de koe uit de wei naar de (melk)stal komt. Het opzetten van een centraal voercentrum, bijvoorbeeld op een industrieterrein, zou een volgende interessante specialisatiegolf in de melkveehouderij kunnen zijn. Melkveeouders of

akkerbouwers telen voer dat centraal opgeslagen wordt op een voercentrum. Daar worden complete rantsoenen samengesteld die door verschillende melkveeouders besteld kunnen worden. Het landschappelijke voordeel is dat sleuf-silo's op de melkveebedrijven niet meer nodig zijn waardoor het erf er aantrekkelijker uitziet. Het hele bouwblok kan benut worden voor staluitbreiding.

Linksonder: veel koeien op één plek en kostprijsgericht

Door alle processen van een grootschalig melkveebedrijf op één plek te situeren kan een hoge arbeidsefficiëntie bereikt worden. De aanvoer van voer en afvoer van mest zal echter veel extra verkeer opleveren. Het bouwblok moet daarom in een gebied liggen waar de agrologistiek goed te regelen is. Goed dierenwelzijn is een voorwaarde voor burger en boer. Bij teveel probleemkoeien op een bedrijf zal een grootschalig bedrijf überhaupt niet rendabel zijn door teveel extra werk. De ontwikkeling van vrijloopstallen zonder ligboxen biedt het vee veel extra bewegingsruimte en is door de openheid van het gebouw transparant voor burgers.

Rechtsonder: samenwerking tussen bedrijven op meerdere locaties en kostprijsgericht

De kostprijs kan ook verlaagd worden door slim samen te werken. Hiervoor is wel een cultuuromslag nodig in het denken van 'eigen baas op het erf' naar 'samen sterker en vrijer'. De verschillende processen op een melkveebedrijf zoals opfok van jongvee, kraamhotel voor afkalvende koeien, voeropslag en mestopslag zouden op verschillende locaties kunnen plaatsvinden. Ook het melken zou verdeeld kunnen worden over meerdere locaties. Het voordeel kan zijn dat uitbreiding in de toekomst makkelijker is vanuit meerdere locaties dan vanuit één locatie. Deze denkrichting past bij schaalvergroting in een kleinschalig landschap.